

ش. س. ن. ب. ه

رگه از نشریه انجمن فرهنگی چهارم راز غور

سال اول، شماره نهم، ماه جوزا ۱۳۹۳

علمی فرهنگی تاریخی ادبی هنری

بدخشان در سوگت نشسته ایم

در برگ های این شماره

۱. آغاز سخن
۲. شاخص های عمدہ ...
۳. نماد مدنیت از قرأت ...
۴. در سوگ بدخشان
۵. گوشه‌ی از تاریخ ادبیات جهان
۶. حريم خیال
۷. شاد بادا! روح...
۸. سلطان علوالدین حسین غوری
۹. به افتخار روز مادر
۱۰. مسجد و مدرسه لاروند
۱۱. نوای کودک
۱۲. چگونه کتاب بخوانیم

شنبه‌پاپی

ارکان نشراتی انجمن فرهنگی جهان داران غوری

تاریخی، فرهنگی، ادبی و هنری * سال اول، شماره ۹ جوزا ۱۳۹۳

صاحب امتیاز: انجمن فرهنگی جهانداران غوری
مدیر مسئول: نثاراحمد حبیبی غوری
هیئت تحریر: سید محمد رفیق نادم، استاد شاه محمود محمود، دکتور عابد
حیدری، پروفیسور عزیز احمد پنچشیری، استاد رحمت الله بیژن پور، قاضی
غوث الدین مستمند غوری، مولانا شرف الدین اعتصام، استاد محمد رسول فایق،
استاد عبدالشکور دهزاد، عایشه عنقا نیازی غوری و گل آفا رامش
گرافیک: میر شهاب الدین بهیر
طراح جلد: نیک محمد مستمند غوری
طرح و مینیاتور: محمد حسیب حزین یار
تنظیم کننده و سردبیر: انجینیر محمد نظر حزین یار
شماره های تماس: ۰۷۹۰۲۵۲۹۹ - ۰۷۹۹۳۴۸۳۹۶ - نادم: ۰۷۹۹۲۳۷۵۷۹
ایمیل: hazinyar.gjcf@gmail.com
آدرس: انجمن فرهنگی جهانداران غوری، حوزه غرب، شهر هرات،
گرده پارک ترقی، سالون فانوس دریا، طبقه چهارم.
چاپ: ستاره نقره ای - کوچه گدام ۰۴۰۲۳۲۳۱۰

مدیر مسئول در پاییز مطالب دست بازدارد.
بدون از سر مقاله، نوشته گلام مطالب دیگر صرف نظر نویسنده بوده و نشریه شناسنامه در این خصوص مسئولیتی ندارد.

آغاز سخن

در هرجایی که انسان، حیوان و نباتات رشد و نمو نمایند، آنرا محیط زیست می نامند، این بستگی دارد که در کدام محیط می توان زندگی بصورت راحت و آرام ادامه یابد؟ و یا در کدام شرایط می توان زندگی را اعیار نمود؟ از آنجائیکه نفوس انسانها در روی کره ای خاکی (زمین) روبه رشد است و در تراکم جمیعت ها افزوده میگردد، بهمان منوال ساقه زندگی بعضی حیوانات و نباتات محدود شده میرود، بنابراین عوامل قطع اشجار، بته ها، شخ نمودن اراضی چمن زار سبب می شود مقاومت زمین کاهش یافته و فرسایش خاکی بوجود آید، این فرسایش خاک به دو صورت انجام می شود، یکی توسط باد خاکها از جایی به جای دیگر منتقل و از رشد نباتات می کاهد و دیگر ش بوجود آمدن سیلاب ها و سبب غلتیدن کوه ها می شود.

و عوامل ذکر شده سبب تغیر مکان و مهاجرت انسانها نیز میگردد، از جانب دیگر ادامه زندگی حیوانات به مضیقه مواجه و عرصه ای زندگی برای آنها تنگ تر و سبب نابودی شان میگردد، همه این مطالب برمیگردد به انسان - انسانی که حاکم زمین است و زمین بفرمانش شگوفا و نابود میگردد، اگر انسانهادر رشد و شگوفایی زمین توجه نمایند، طبعی است که محیط سالم و قابل زندگی میگردد و اگر انسانها به قطع درختان، شکار وحوش و یا ایجاد گاز های خطرناک گل خانه ای دست یازد، خود بخود محیط بطرف سقوط مواجه میگردد یا سوق داده می شود.

و این پروسه سبب مهاجرت ها، بیجا شدن های انسان از یک محیط جغرافیایی به محیط دیگر گردیده وبالاخره باhalt خواهد رسید که انسان دیگر توان مهاجرت را از دست خواهد داد و تن برگ خواهد سپرد.

این ماه مصادف است به روز جهانی محیط زیست، در ماه گذشته ما شاهد تجربه تلخی از تخریبات محیط جغرافیایی در کشور مان بودیم، این تجربه تلخ بیانگر نابود شدن هزاران انسان هموطن ما بوده که از اثر سرمازیر شدن سیلاب ها و غلتیدن کوه در صفحات شمال و غرب کشور مان گردید که اکثریت این حوادث را عدم توجه به محیط زیست تشکیل میدهد.

نگهداری محیط کار همگانی وظیفه تمام شهر وندان یک کشور است و این سبب می شود تا ما شاهد زندگی خوب و دور از حادثه داشته باشیم و نگذاریم کسی سبب قطع اشجار، بته ها، چمن زار ها و شکار حیوانات وحشی گردد.

۳۰۰ شاخص های عمدۀ امپراطوری غورها

سید محمد رفیق نادم

بود، کتاب بحرالانساب را بنام سلطان معزالدین محمد بن سام تأییف کرده، این شاعر بزرگ نسب نامه سلاطین غور را از سلطان معزالدین به بالادر شعر تنظیم کرده است.

آثار فخرالدین مبارک شاه، این نویسنده توانمند، آداب الحرب و اشجاعه، آداب الملوك و کفايت الملوك می باشد، در این دو کتاب نحوه لشکر کشی، افراد کمیین برای دام انداختن دشمن، چگونگی سوق و اداره لشکر، تثبیت موقعیت قوماندانان، تربیه جواسیس فعال و عیار بخاطر آگهی از احوال دشمن از نگاه تعداد لشکرو معلومات وسائل و تجهیزات جنگی جابجا کردن مواسی تعین وظایف نیروی پیاده، مراقبت جدی از احوال معيشتی و اباته پهلوانان تشریح گردید که دال بر توانمندی و معلومات نظامی مبارکشاه

می باشد برای ادائی وجائی مسائل مربوط به جنگ را برای سلاطین غور و آیندگان آنها بسیار بخوبی ترسیم نموده است، که از اهمیت بخصوص برخوردار می باشد، سلطان شهاب الدین همیشه در مسائل سیاسی و نظامی از مشوره کار میگرفت مشاورین، دانشمندان صادق متوجه و مجرب در هونظام منزله ستون فقرات می باشد، مقربان در بار و مشاورین سلطان شهاب الدین که با وی یار و مددگار و مصاحب بودند:

غوردر خصوصیات شان گفتندی های داشته باشیم:

سلطان معزالدین بن سلطان به‌آل‌دین سام که به سلطان شهاب الدین شهرت یافت در پهلوی برادرش سلطان غیاث الدین در انکشاف هرچه بیشتر امپراطوری و حفظ دست آورده ای آن نقش عمده ی داشت، سلطان شهاب الدین غوری باعلماء، علم و دانش علاقه داشت اشخاص

صادق و متوجه را بدریارش می پرورانید و حمایه میکرد، این سلطان بزرگ مشخصات و ویژگی های خود را داشت دودار السلطنه داشت، یکی تابستانی، دیگری زمستانی، دارالسلطنه زمستانی آن در لاہور هندو تابستانی آن در غزنه و خراسان بود تمام عمر خود را در فتوحات و غزوات سپری نمود (هجده) موضع را از هندوستان و خراسان فتح نمود، اسلام را در هندوستان گسترش داد از جمله دانشمندان نویسندها و شاعرا دربار سلطان معزالدین، فخرالدین مبارک شاه

جهان این دهکده بزرگ برای زندگی بشریت شاهد تحولات رخدادها و حادثات ژرف و عظیم در سیستم نظام های دولتی در عرصه های اقتصادی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می باشد، انسانها در گذرگاه زندگی، شاهد نشیب و فراز های بوده است، دانشمندان محققان و تاریخ نگاران در باره چگونگی زندگی مردم، سلاطین و زعمای هر زمان از گذشته های دور آثار گرانقدر را خور توجه از خود بجای گذاشته اند، مستندبه گویش‌های این بزرگان سرزمین ولايت غور، آريانای کهن، زادگاه و پرورشگاه سلاطین فخیم، مهد علماء و دانشمندان عظیم و پر افتخار بوده است، از همان آوان پیدایش این مرز و بوم حکومت های محلی را تجربه میکرد، اما بمروز زمان جهان گشایان از آريانای کهن و نسل امیر شنسب جدا اعلی غوریان بنا بر نوابغ خدا دادو حایز فکر و اندیشه مترقبی از حکومت محلی گذار با متانت، عزم آهنین دست به ایجاد امپراطوری زدند ساحه نفوذ و رسوخ سلاطین غور در رشد و انکشاف بی سابقه، هند خراسان و ماوراءالنهر را فرا گرفت.

در گذشته گفتیم سلاطین هر کدام به نوبه‌ی خویش دارای خصوصیات معین بودند بصورت اجمالی بشماره قبلی شبسبانیه تذکراتی داشتیم که تا حدودی به آنها آشنایی حاصل شد، لازم می بینیم تا پیرامون هریک از سلاطین

۴- غیاث الدین خلج سلطان در لکنهوتی هند

سلطان شهاب الدین بازوی پرتوان و قدرت مند سلطان غیاث الدین بود، سر انجام بعد از (۲۳) سال و (۸) ماه سلطنت درماه شعبان سال ۶۰۲ در راه غزنی جام شهادت نوشید، بازماندگان و دوستان و هوا داران خود را در بساط غم نشاند شاعر فاضلی از غوریان در مورد فوت او چنین گفته است :

شهادت ملک بحر و ببر معزال الدالین

کز ابتدای جهان شهی چون او نیامد یک

سوم زغره شعبان به سال ششصد و دو

فتاده در ره غزنی بنزل دمیک

۱- ضیاالملک ورشی

۲- مؤید الملک محمد عبدالله سنجری

۳- شمس الملک عبدالجبار گیلانی

۴- ملک حسام الدین کرمخ

۵- ملک عزالدین خرمیل

۶- ملک مبارز الدین محمد عیش

۷- ملک امرالدین حسین امیر شکار

۸- ملک اختیار الدین چتر دار

۹- ملک شیر ملک وجیره و امثال اینها که ملازمت سلطان شهاب الدین را داشتند.

سلطان شهاب الدین در امور دولت داری، رعیت پروری اسلام دوستی، رشد علم و فرهنگ ترویج صنعت و سایرینیه های اقتصادی، انسان بود نادروبی نظیر، صنعت دست سازی های مردم غور بخصوص وسائل جنگی شان در اروپا معامله میگردید، فنون و صنایع را از نیاکان پیشین خود آریانا به ارث برده بودند، سلطان شهاب الدین این بزرگ مرد تاریخ و رکن عمدۀ امپراتور غور بهزیستی و حیات مرفره را برای هر فرد کشور بدون تبعیض و امتیاز مساویانه میخواست.

در تعیین کار مندان ملکی و نظامی بسیار دقت می نمود اهلیت، شایستگی و کار دانی و مؤثریت آنها را ملاک عمل قرار میدادو در تقرر اشخاص و افراد خیلی حسن نیت داشت قوم و سمت و نژاد میزان برتری نبود، لیاقت ملاک عمل بود.

سلطان شهاب الدین که نزدش عمل و لیاقت تعین کننده‌ی شخصیت ارزیابی می باشد بمنای همین اصل تعداد چهار تن از غلامان زرخیز خود را حسب ذیل به مقام سلطنت رسانید:

۱- تاج الدین یلدوز سلطان غزني

۲- ناصر الدین قباچه سلطان در ملتان

۳- قطب الدین ایبک سلطان هند، قطب منار هند اثر یاد گار اوست.

نماد مدینت از قرائت نصوص و متنون اسلامی

مولانا اعتضام

بخش دوم

تعالی برای پیامبر اسلام (ص) که آخرین پیام آور حق در روی زمین است کتاب معجزه داده است قرآن معجزه ابدی و عمدۀ ترین معجزه حضرت محمد(ص) میباشد، این معجزه‌ی ابدی بیانگر مقام علم و معرفت از دید اسلام است معجزات پیامبران پیشین مخصوص زمان خودشان بوده و بعد از درگذشت شان معجزه‌ایشان هم کاربرد نداشت اما قران تا پایان دنیا برای همه نسلها و ملتها و گروها معجزه است، که در ادامه‌ی همین قسمت به آن اشاره خواهیم کرد، قران برای علم ارزش بالاتر از حیات قائل است آنجا که میفرماید: «الرحمٰن عَلِمُ الْقُرْآنَ خَلْقُ الْإِنْسَانِ عَلِمَهُ الْبَيَانَ»

ترجمه: آن رحمان یعنی خدا تعلیم داد برای انسان قران را انسان را آفرید و برایش نعمت بیان عطا کرد.

در این آیه نعمت علم را قران بر نعمت وجود مقدم ذکر کرده است اولین پیام حق برای عالم انسانیت که توسط پیک وحی جبرئیل امین برای خاتم النبیاء ابلاغ شد از قرائت و علم و قلم سخن میگوید در قران علاوه بر آیات احکام آیات بسیار در رابطه با علوم مختلف و فضیلت علم وجود دارد.

قرانکریم در زمان نزولش وجود اتم و تجزیه آن را بطور اجمال مطرح نموده است چنانچه میفرماید: «وَمَا يُضْرِبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مُثْقَلٍ ذَرَهُ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَالِكَ وَلَا كَبْرَ الْأَفْوَى كَتَابٌ مُبِينٌ».

تر جمه
پنهان نیست از علم پروردگارت مقدار زره نه در آسمان و نه در زمین و چیزی کوچک تر از زره و بزرگتر از آن نیست، مگر در کتاب مبین است در این آیه مبارکه ضمن بیان علم و قدرت خدا به ذره (اتم) و کوچک تر از آن (جز اتم الکترون

در شماره قبل سخن به اینجا کشید که هر تمدن دارای مجموعه ارکانی میباشد که پیکره آن به حساب می‌آید و روح آن تمدن عبارت از جهان بینی و تفکر و تئوری و اندیشه است که تمدن بر محور آن می‌چرخد و در عین حال صحت و سقم تمدن مربوط به صلاح و فساد آن تئوری میگردد اما هدف آن تمدن بهره است که بشریت از آن گرفته است، در این سلسله نوشتارها از اسلام و پیوند آن با تمدن سخن میرانیم، پس بهتر است تا متن اسلامی را زیر و رو کنیم تا بینیم اسلام در مورد انسان چه نظریه ارائه دارد که بر مبنای آن نظریه حیات انسانیت را تنظیم میکند. در قسمت گذشته گفتیم «که زندگی اجتماعی جز خصایص فطری انسان است» آنچه در فطرت همی گنجد در طبیعت می‌آمد انفکاک پذیر نیست لذا انسان در اجتماع می‌زید، در کنار هم نواعش آرامش دارد، در مسیر طبیعی اش به تکامل میرسد ارزوا و گوشه گیری از اجتماع انسان را قهرآ و قسرا در مسیر غیر طبیعی سوق داده از رسیدن به تکامل باز میدارد.

بر مبنای این تفکر اسلام با ندا دلپذیر لارهبار نیته فی الاسلام * ترجمه: در اسلام گوشه گیری و ارزوا قابل پذیرش نیست انسانرا در مسیر تکامل قرار میدهد فطريات چنانچه از نام شان پيداست با فطرت انسان سازگارند، اگر هر یك از خصائص فطری از او گرفته شود بسوی نابودی میروند قرآن عمدۀ توین منبع احکام دین اسلام بوده و سنت هم که دومین اصل دین میباشد برای تشکیل تمدن و اجتماع اسلامی همه راه های پیشرفت و ترقی و تکامل و رفاه بشر را در نظر گرفته اند و در همه زمینه ها فرا راه بشر روشی انداخته اند، علم خصوصیتی است که در عالم امکان از امتیازات و ویژه گی های خصوصی انسان است ترقی، سعادت و کمال انسان بوسیله علم میسر میگردد، از این رو حضرت حق سبحانه و

بزرگ اسلامی تمدنی پایه ریزی کردند و دست به اکتشافات علمی زدند که تمدن امروز در اروپا و اکتشافات علمی جهان بر همان اساس پایه ریزی و تکمیل شده است.

تقریباً یکهزار سال قبل بغداد پایتخت خلافت اسلامی دارای دو میلیون نفوس بود و در آن شهر شفاخانه هفت هزار بستری وجود داشت که عملیات جراحی در آن شفاخانه صورت میگرفت و این شهر بزرگ دارای سیستم فاضلاب بود توماس لوتس مورخ اروپائی اقرار میکند که؛ هنگامی که شهر های بزرگ اسلامی دارای سیستم لوله کشی و حمام بودند و مردم مسلمان روزمره حمام میکردند در اروپا وضع صحی طوری بود که همه سرک های شهربازها بزرگ اروپا مملو از کثافت بود، مسلمانان در پرتو رهنمائی های قرآن و سنت در بسیاری از رشته های علوم از قبیل ریاضی فلك شناسی، طب و صحت دارای نظریات و اکتشافاتی هستند که پیشرفت های علمی امروز تکمیل و دنباله آنهاست، پایه ریزی اکثر این علوم کار مسلمان ها است و افرادی چون، ابن سینا، ذکریاری رازی و غیره از افراد از مسلمانان پیشگامان نهضت علمی جهان به حساب می آیند. اختراع طیاره ابتدا کار یکنفر مسلمان بنام عباس ابن فرناس در زمان خلافت امویها بود و همین فرد مسلمان مخترع ساعت نیز بوده است و مخترع ماشین چاپ هم مسلمانان اسپانیا بوده اند، با کمال تاسف که در چند قرن اخیر مسلمان ها تحت تاثیر خود خواهی و هوای نفس قرار گرفته و تبلیغات دشمن هم علیه دین به غفلت و رکود مسلمانها کمک نموده و دست از کار های اساسی و تحقیقات عملی برداشته اند و به مسائلی از قبیل اختلاف های گوناگون و غیره پرداختند، این امر باعث گردید تا مسلمانها موقعیت علمی و اجتماعی که داشتند را از دست دهند و علم از حوزه اسلام به اروپا و غرب منتقل شود، به امید یکروزی که مسلمانها اقتداری علمی شان را دوباره اعاده نمایند.

ادامه دارد

نیترون و پروتون) اشاره نشده است و صراحتاً اتم ذکر شده است یکی از دست آوردهای علوم در عصر های اخیر اکتشافات جوی و سفر های فضائی است قرآن در زمانی اشاره به این حقایق علمی کرده است که در ذهن کسی رفتن به فضا نبود، هوا و اکسیجن در ارتفاعات جو خطور نمی کرده است باز هم گوش فرا دهیم به قرآن که میگویید: «و من يرد ان يضله يجعل صدر ضيقاً حرباً كل نما لصيمدى السماء». (سوره انعام آیه ۱۲۵)

ترجمه : کسی را که خداوند گمراه کند سینه اش را تنگ میگرداند و مشکل میشود قبول اسلام برای او مانند کسی که در آسمان (جو) بالا رود و در این آیه تصریح میکند که رفتن به آسمانها ممکن است اما انسان به جو به عارضه تنک نفسی دچار میگردد، زیرا در ارتفاعات جو اکسیجن وجود ندارد، در آیه دیگری در سوره عنکبوت اشاره به بسیاری از رشته های علوم دارد آنجا که میفرماید: «قل سiero فی الارض فانظر و ایف بدالخلق»

ترجمه :

بغوای پیامبر برای مردم که سیر و سیاحت کنند تحقیق نماید ، ثابت کنند که آفرینش آسمانها و زمین چگونه بوده است و موجودات در روی زمین چگونه به وجود آمده اند، عناصر و موادی که در ترکیب موالید ثلاثة حیوان و نبات و معدن بکار رفته است چگونه عناصری میباشند، آیات بسیاری از مسائل علمی جدید در آن ها ذکر گردیده است که برای نسل های جدید هم معجزه است که درین مقاله گنجایش بیان ندارد روی این دلایل علمی بوده که مسلمانان در زمانی که جهل و ندانی در همه دنیا سایه افکنده بود بزرگترین مراکز علمی و پوهنتون ها را در بغداد و اندلس و شهر های دیگر تاسیس نموده بود که شائقین به علوم برای تحصیل علوم از هر کجا به این مراکز برای تعلیم علم سفر میکردند، ساده نیست که گوستاولوبون دانشمند فرانسوی در کتاب تمدن اسلام و عرب اعتراف میکند که؛ اروپا علم را از مسلمانان آموخته است . مسلمانها در شهر های

در سوگ بد خشان

مولانا نعمانی

نجات از غم بده طفلاں ما را
به «ارگو» لطف خود را همنوا کن
بدخشان را صبور رنجها کن
بجنت روح هر یک از شهیدان
بکن شادان الہی زین بد خشان
نجات از غم بده این سر زمینم
طفیل رحمت روی زمینم
ز «نعمانی» تسلیت فراوان
برای مردم خوب بد خشان

بدخشان خطه ی خونبار کشور
بدخشان سر زمین خون به پیکر
بدخشان در مصیبت همقرینی
بدخشان لاله گون در خون عجینی
بدخشان کرد حوادث چون اسیرت
بدخشان موج خون دارد ضمیرت
ضمیر کوه «ارگو» آه و فریاد
همه شرین عشق و یاد فرهاد
«علیم مافی الصدور» آن داد بشنید
خروش و ذجه و فریاد بشنید
کریما این بد خشان لاله گون شد
ندانم حالت اطفال چون شد
فرشتگان همه نظاره کردند
ازین حال بد خشان ناله کردند
خروش طفلکان چونست آنجا
 فقط دانی تو خود حی توانا
حال مادران داغ دیده
ندانم دست یاری کی رسیده ؟
پدر با جمله او لادش دگر گون
بود مادر بخون طفل گلگون
حالت چشمها موج روان شد
بدخشانم عزایت خون چکان شد
الهی کشور افغان مارا

در سوگ بد خشان
کریمه طلوع
گل لاله به دامان درگرفتم
بیابان دریابان درگرفتم
ذین لعنتی جوشیده از حرص
بدخشان در بد خشان درگرفتم

بدخشان در عزایت گریه کردم
نشستم پا به پایت گریه کردم
هم آغوش دل دریای آمو
به درد بی دوایت گریه کردم

۰۰۰ گوشه‌ی از تاریخ ادبیات جهان

مدیریت ماهنامه

۱۹۵- اگر پسری پدرش را کتک بزند دست پسر
باید قطع شود.

۱۹۶- اگر مردی چشم مرد دیگری را کور کند باید
چشم او کور شود.

۲۹۹- اگر عماری برای کسی خانه‌ای بسازد و خانه
ای که بنا کرده ویران شود و سبب مرگ صاحبخانه
شود عمار به مرگ محکوم خواهد شد.

آشوری‌ها، کلده، یعنی مجموع سومرو آکد (Akked) را بابل نامیدند و ازان پس آن سر زمین به بابل معروف شد، آشوری‌ها سامی نژاد بودند، در بابل زندگی میکردند، بعد‌ها مهاجرت نموده در میانه‌ها رود دجله اسکان پذیر شدند، در قسمت کوهستانها آغاز به زندگی نموده رب النوع ساختند و اثرا «آشور» نامیدند.
ادبیات آشوری - بابل

هنر نوشتمن در بین سومریان از شگفت انگیز ترین نشانه‌های تمدن است، آنها قادر بودند با نوشتن، اندیشه و افگار مسایل گوناگون حیات خود را ثبت کنند، نوشه‌های نخستین روی سنگ بود که قدامت آن تا ۳۶۰۰ قبل از میلاد برمیگردد، سومری‌ها خط را از چپ به راست می‌نوشتند، چون علامت‌های که روی سنگ یا لوح دیگر تحریر کرده بودند اثر آله نوک تیز بود و شیوه میخی می‌شد که آن خط به خط میخی معروف شد.

قرن هفتم پیش از میلاد دوره شگوفایی ادبیات بابلی - آشوری است، کتابخانه بزرگ بانی پال در پایتخت آشورینیان نهاد، نمونه‌ی روشنی از توجه به آثار مکتوب (که روی خشت به خط میخی نوشته می‌شده) است. اساطیر، داستانها، سرودهای مذهبی و تاریخ از جمله آثاری بود که در این کتابخانه نگهداری می‌شد از میان آنها ماجراهی «گیلگمش» دوازده لوح شکسته از کتابخانه بانی‌پال بدست آمده است، که اکنون در موزه بریتانیا نگهداری می‌شود، این لوح‌ها یکی از برجسته‌ترین حمامه‌های مردم بین النهرين و یکی از زیباترین و شگفت‌انگیز ترین منظومه‌های جهان را در بردارد

..... ادامه دارد

سومر، بابل، آشور

در شماره هشتم شنسبانیه نظری کوتاهی به ادبیات هند باستان داشتیم، یقیناً سر زمین پهناور هند از ادبیات سابقه داری برخوردار بوده که لشکر کشی‌های اخیر در ترقی ادب فارسی در آن سرزمین رونق تازه‌ی بخشیده است و کنون در هندوستان از زبانهای مختلف با ادبیات و لهجه‌های مختلف کار گرفته می‌شود که شرح آن در یک زمان گذرا بعید است. در این شماره خواستیم مطالعه زود گذری داشته باشیم از ادبیات سومریا سومریان، بابل یا بابلیان و آشور یا آشوریان، جالب است به شناخت آنها در قدم نخست توقف کوتاهی داشته باشیم:

سومری‌ها مردمانی بودند که از زمانهای بسیار دور، در سر زمین که از قرن نهم پیش از میلاد به بعد، به کلده معروف شده سکونت داشتند، در دو طرف ارون و رود و دلتای خلیج فارس زندگی میکردند. سومری‌ها پیش از هزاره سوم قبل از میلاد دارای تمدنی بودند و بابل مرکز این تمدن بود، خط میخی یکی از اختراعات این مردم بود، سومری ها ۲۱۱۵ سال پیش از میلاد توسط عیلامی‌ها منقرض شدند.

شهر زیبای بابل ساخته دست سومری‌هاست، که آهسته‌ی اهسته بزرگ شده و صاحب امارت شدنده حکومت مستقل داشتند، طوریکه عظمت این تمدن را تاریخ در صفحات زرین یاد نموده است. مذهب بابلی همان مذهب سومری‌ها بود، در بابل سلسه پادشاهی تشکیل شد، معروف ترین پادشاه از سلسه اول حمورایی است. که دارای قانون کاملاً مجزا از دیگر قوانین آنزمان بود، فرازهای از قانون حمورایی قرار آتیست:

۱- اگر مردی دیگری را متهم به قتل کند اما نتواند ان را ثابت کند متهم کننده به مرگ محکوم خواهد شد.

۲- اگر کسی اتهامی بر دیگری وارد کند و فرد متهم درون رودخانه پرورد و غرق شود متهم کننده می‌تواند صاحب خانه او گردد اما اگر متهم بی هیچ آسیبی از رودخانه بیرون بیاید و ثابت شود که مجرم نیست، اتهام زننده باید اعدام شود و خانه اش به فرد مورد اتهام برسد.

۱۵- اگر قاضی حکمی صادر کند و بعداً معلوم شود که تصمیم او اشتباه بوده است باید ۱۲ برابر جریمه ای را که خود تعیین نموده بپردازد و از چوکی قضاوت کنار رود و هرگز قضاوت نکند.

۱۶- اگر کسی اموال معبد یا دربار را بذد به مرگ محکوم می‌گردد و کسی هم که مال دزدی خریده است محکوم به مرگ است.

حکایت

مقام مادر

از شیر محمد هجری ساغری
غمگسار مابه هر دم ای عزیزان مادر است
راحت جان، شمع رخشان، نور چشمان مادر است
شاه سکندر که ندانست چشمہ حیوان کجاست
ما همی دانیم که بر ما آب حیوان مادر است
قرب سالی میکشد او بار سنگین در شکم
آنکه ما را می چشاند شید پستان مادر است
گد چه یعقوب از فراق روی یوسف پید شد
مهربان تد باپس از پید کنعان مادر است
عندلیب گل بیاش از جور خارش دم مزن
خدمت مادر بکن ورد گلستان مادر است
والدین خود مرنجان تا توانی ای اخی
باعث سوختن ترا بانار سوزان مادر است
هجریم مسکین ندارم صدقه از بهد آن
پیشویم هر زمان با چشم قرآن مادر است

دزد سر گردنه
توфан به تماشای رهنمودم نرسد
من ابروی عالم و ادم بردم
دزد سر گردنه به گردم نرسد
و ټوق

خیال

سے مارے

نور الله و ثوق
چار سوی فاطمه
من هستم و شنای نگاهم به جوی اشک
غایتیده اشک روی من و من به روی اشک
بسیار خسته از پوره ای اشک از نگاه من
زین سو نگاه خسته ای من هم به سوی اشک
چرخیده آسمان غمی روی پشم من
و آندره ابر ناله سر گفتگوی اشک
من هستم و صدای پر از هق هق نگاه
آننسان که پاره می شود از او کلوبی اشک
دیربیست شوق دیدن رنگ هواي عشق
ما را کشانده لطفه به لطفه به کوی اشک
پاد غنای قصه ای نازش بقید بار
کن او شنیده ایم زهد کوشش بوی اشک
رادم هوای نازه ای او را آگه زدست
هستم به روی دیده پی آبروی اشک
ای شهوار قصه ای من ای که پر شده
از پشم تو باطر من صد سبوی اشک
ای زینت تمامی کل واژه های عشق
ای مادر ای سپیده نگاه نگاه تو قوی ای
در چار سوی فاطمه هیدان ستاده ۱۳
با پاد هد نگاه تو روی سلوی اشک

شاد بادا ! روح پاک شادروان سلطان شهاب

بمناسبت ۸۰۸ مین سال شهادت سلطان شهاب الدین غوری

استاد فضل الحق فضل

از خط مرز مرا کش تا به شرق هند و چین
شدسیاه پوش و غمین پیرو جوان سلطان شهاب
گرچه خفته قرنها بعد از شهادت زیر خاک
نام نیکش زنده باشد همچنان سلطان شهاب
نور می بارد هنوز از روضه و قبر شن یقین
بر حریم خاک آن صاحب قران سلطان شهاب
روح پاکش کرده مسکن تابه فردوس برین
جسم خاکی را نموداین جانهان سلطان شهاب
روح احمد کرده تمجیدش به پاس عدل و داد
کفر و اسلام بوده یکسان در امان سلطان شهاب
ای خدای مهریان ! باری به لطف خاص خود
رحم کن بر حال غور و غوریان سلطان شهاب
فضل حق با شد دعا گویی شهی اقلیم دل
چون نثار حق نموده نقد جان سلطان شهاب

شاد بادا ! روح پاک شادروان سلطان شهاب
کز عدالت بوده دین را پاسبان سلطان شهاب
کوکب اقبال غور و غوریان شد پر فروع
از نبوغ و ابهت شاه شهان سلطان شهاب
از فیوض و غیرت و انصاف وعد الش در وطن
هست باقی نام نیکش جاودان سلطان شهاب
دین احمد را به انصاف وعدالت داده زیب
از هر یوا تا دیار هندوان سلطان شهاب
کسب علم و معرفت در عرصه دنیا و دین
کرده رسم خاص و عام، پیرو جوان سلطان شهاب
بیرق اسلام را تا ملک چین بُرده به دوش
اسوه دین و دیانت حرز جان سلطان شهاب
آن دلیر صفت شکن در صحنه رزم و جهاد
عاشقانه جان فشاند چون قهرمان سلطان شهاب
بانیی عدل و عدالت ، حافظ ، دین نبی
بر رعیت بوده دایم مهریان سلطان شهاب
خلق عالم در پناه سایه اش مصون و شاد
ظل حق شد بر رعیت سایبان سلطان شهاب
سالک دین و دیانت مخلص اهل یقین
افتخار اهل اسلام در جهان سلطان شهاب
بهر اعلای شریعت هر کجا اعمار کرد
هم مساجد هم مدارس هم زمان سلطان شهاب
کسب انواع علوم و رونق علم و ادب
کرده ترویج معارف رایگان سلطان شهاب
وای و دردا ! کز جهالت این چنین سالار دین
کشته شد آخر به دست ناکسان سلطان شهاب

شناخت پیشتر سلطان علاؤالدین حسین غوری

(۵۴۴ - ۵۵۶ هـ، ق مطابق ۱۱۵۱ - ۱۱۶۳ م)

برگرفته از کتاب دکتور محمد عابد حیدری

شمال ، سنجر پادشاه سلجوقی را مورد تهدید قرار میداد ، این امر سنجر را وادر ساخت تا از عمل خود مبنی بر اسارت سلطان غور ، منصرف گردیده علاؤالدین غوری را از اسارت آزاد سازد . همان بود که علاؤالدین غوری را در سال (۵۴۷ هـ ، ق) و با دادن تحایف بیشماری آزاد و مجدداً به غور فرستاد . علاؤالدین حسین غوری بعد از رهائی از اسارت و برگشت به غور متوجه میگردد که دو تن از برادرزاده گانش (غیاث الدین و شهاب الدین محمد سام) قصد جانشینی او را دارند هر دو را دستگیر و زندانی ساخت . بعد از برگشت علاؤالدین حدود ده سال دیگر بر غور حکم راند و به تصرفات خود در اطراف و اکناف غور نیز ادامه داد . به نوشته حبیبی : (موصوف بامیان ، تولک ، هرات ، غرجستان گرمیسر بست ، تولک ، هرات ، غرجستان و مرغاب را نیز تحت اطا عت سلطنت خود در آورده) اکثریت مؤرخین را عقیده بر آنست که سلطان علاؤالدین حسین غوری در صدد آن بود که تا شاهنشاهی این مملکت را دوباره احیا و تنظیم بخشد . اما تهاجم غزان ، سلاجقه را در هم شکسته و به افغانستان سرازیر شده ، علاؤالدین بر اکثریت حصص مستملکات غزنی ساحات تحت حاکمیت غوریها را کوچکتر و محدود تر ساختند . علاؤالدین حسین غوری در همین دوره بحران در کشور و فتنه غزان ، از جهان رفت .

(۵۵۶ هـ ، ق مطابق ۱۱۶۳ میلادی)

بر غزنه را سال (۵۴۵ هـ ، ق) وانمود میکند .

سلطان علاؤالدین حسین غوری بعد از فتح غزنی و بست ، خواست تا سایر متصرفات دولت غزنی را نیز تحت سلطه خود آورده استقلال و تمامیت کشور را تامین و تضمین نماید . مگر سلطان سنجر سلجوقی که به فکر توسعه اقتدار خویش بر این سرزمینها بود و در اواخر دوره غزنیان تا اندازه ئی موفق هم گردیده بود ، بعد از برخورد بین

غزنیان و غوریان ، ملتفت گردید که اگر با جدیت تلاش نکند علاؤالدین حسین غوری مجدداً بنیان یک دولت نیرومند مانند دولت غزنی را خواهد ریخت و کوشش‌های سلاجقه به هدر خواهد رفت . به همین دلیل بود که مخالفت آشکار با غوریها را در پیش گرفت .

چون علاؤالدین غوری از امورات غزنی فارغ گردیده بود ، مغورو پیروزی های خود گردیده ، از در مخالفت با سنجر پیش آمده و از ارسال باجیکه قبل از غوریها به دولت سنجری میپرداختند ، آبا ورزیده بدين سبب ، بین طرفين جنگ آغاز گردید . بعد از برخورد مختصراً ، سلطان علاؤالدین به دلیل خیانت تعدادی کثیری از لشکریانش که به دشمن پیوستند بدست عساکر سلطان سنجر اسیر گردید . اما چون خطر اقوام نیمه وحشی غز از جانب

بعد از وفات سلطان بیهودین سام در راه لشکر کشی جانب غزنی ، که در قبلاً تذکار یافت زمام امور سیاسی نظامی غور به برادرش علاؤالدین حسین غوری تعلق گرفت . در مورد سجايا و شخصیت سلطان علاؤالدین حسین غوری مؤرخین حرفهای زیاد نوشته اند . از جمله میر غلام محمد غبار در مورده مینگارد : علاؤالدین غوری موسس حسابی دولت غوری افغانستان در قرن دوازدهم میلادی است . او سیاست مدار و مرد عجیبی بود که در نهادش اوصاف مستضاد نهفته داشت . او تحصیل کرده تاریخ و ادب دری و عربی آموخته و در ادب دری شاعر ورزیده بود . علاؤالدین به عیش و عشرت و شرب مدام و ساز و سرود دلبسته گی داشت و در عین حال دلاوری و جنگجوی را با قسالت و سفاکی جمع ، تکبر و چرب زبانی را توانم کرده بود . این است که اعمال متباین و متخالفی از او سر میزد .

به همین ترتیب در سایر منابع علاؤالدین بن عزالدین حسین بن قطب الدین حسن از پادشاهان با اراده و آتشین مزاج غور میباشد که بر قلمرو غور ، هرات و بامیان حکومت نمود و مقر سلطنت اش فیروزکوه بوده است . سلطان مذکور بعد از جنگ خونین ایکه بخاطر گرفتن انتقام خون برادرانش علیه بهرامشاھ غزنی انجام داد سلطان موصوف را شکست داده در سال (۱۱۴۹ م) فاتحانه وارد شهر غزنی گردیده ، آن شهر زیبای را که لقب عروس البیاد داشت طعمه حریق ساخت . از همین حیث به علاؤالدین جهانسوز ملقب گردید .

علاؤالدین حسین غوری بعد از تحکیم حاکمیت اش بر غور و اراضی مجاورش ، طوریکه ذکر شد بر غزنه تاخت . آن شهر را تصاحب ، سلسه غزنی در آن شهر را کاملاً خلع و به شهر آتش زد . در مورد تصرف غزنی در آثار عده ئی از مؤرخان اختلاف سال بملاحظه میرسد . تعدادی این سال را ۵۴۴ هـ . ق و عده ئی هم سال ۵۴۵ قمری نگاشته اند . از جمله مثلاً مؤلف کتاب غزنیان متأخر در مورد سال لشکر کشی علاؤالدین غوری بر غزنه مینگارد که : غلام مصطفی خان این تحلیل را منحیث المجموع از نظر گذرانده ، سوقيات علاؤالدین غوری

گرامی داشت روز مادر

عایشه عنقا نیازی

من برای او ناگوار است. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «باز گرد و با مادرت زندگی کن. سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری فرستاد، یک شب انس او با تو، از جهاد در راه خداوند متعال برتر است». نیز در روایتی دیگر چنین آمده است: شخصی به نزد پیامبر صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم رفت و درباره جهاد پرسید. آن حضرت فرمود: آیا مادر داری؟ شخص گفت: آری. پس پیامبر صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم فرمودند: «برو و او را گرامی دار. بی شک بهشت زیر پای مادران است. مادران، اولین آموزگاران جامعه هستند که می توانند سبب رشد ترقی و پیشرفت آن شوند؛ چرا که این مادران هستند که می توانند با به کارگیری روش های مهم و سازنده، در تربیت صحیح فرزندانشان نقش مهمی ایفا نمایند. بد یهی است که سهل انجاری یک مادر در امور فرزندانش، زمینه ساز انحراف و تباہی آن هاست. در حقیقت تباہی فرزندان یک جامعه، تباہی آن جامعه محسوب می گردد. امروزه که تهاجم فرهنگی کشورهای غربی بر جوامع اسلامی بخصوص کشور عزیز مان افغانستان بیش تر شده، نقش اساسی مادران به عنوان نخستین عاملان تربیت یک جامعه، بیش از پیش آشکار گردیده است.

ایشاره و فدایکاری های مادر در مورد فرزند، بیش از پدر است. از این رو، دین اسلام با این که احترام به هر دو آن بزرگواران را لازم و نیکی و خدمت به آن ها را واجب بر می شمرد، ولی در مورد مادر سفارش های بیش تری می کند. شخصی از رسول خدا صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم پرسید: یا رسول الله! حق کدام یک از پدر و مادر بزرگ تر است؟ پیامبر خدا (ص) پاسخ دادند: «حق کسی بزرگ تر است که فرزند را در میان دو پهلویش حمل می کند و او شیر می دهد و روی دو زانویش می نشاند و با دو دست خود به او کمک می کند و به او فدایکاری

قال الله الحکیم: وَقَضَى رَبُّكَ أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَاهُ وَبَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا—الاسراء ۲۳ ترجمه: پروردگارت فرمان داده: جز او را نپرسنید! و به پدر و مادر نیکی کنید!

خداآوند را سپاس گذاریم که در قدم نخست ما را منحیث انسان (اشرف مخلوقات) و در بین انسان ها به نعمت اسلام و ایمان مشرف ساخت زیرا دین اسلام به تمام ابعاد انسانی و اجتماعی احترام گذاشته و برای انسان های ارزشمند و پاسداران و حاملان نسل مصلح انسانی زندگی مان که همانا پدر و مادر هست احترام بس بزرگ گذاشته و برای فرزندان وصیت نموده که بعد از پرستش خودش به نیکی و کمک به پدر و مادر سعی و تلاش صادقانه و مسئولانه بکنند، اگر چه به ارتباط پدر و مادر در کنار تاکیدات قرآنی و سخنان گهربار پیامبر گرامی اسلام (ص) به اندازه کافی ارشاد داده شده است و همچنین علماء و اهل قلم هم قلم فرسائی کرده اند، بجایت که در شب و روز های که حرف از روز مادر اولین معلم مکتب انسانیت گفته میشود مقاله ای را به رشته تحریر در آورم، بناء مقاله کنونی شمه ای است از دریای پر سخاوت و رنج ها و مشقت های که مادر میکشد.

حق مادرت این است که بدانی او به گونه ای تو را حمل کرده که هیچ کس دیگری را حمل نمی کند و از میوه قلبش به گونه ای تو را غذا داد که هیچ کس چنین عطایی به دیگری نمی کند. او از توابا تمام اعضاش پاسداری کرد. بی توجه از گرسنگی خویش، تو را سیر کرد و بی باک از تشنجی خود تو را سیراب ساخت. بی توجه به تن پوش خویش تو را پوشاند. در آفتاب مانند تابر تو سایه افکند و برای تو بی خواب گشت و تو را از گرما و سرما نگهداشت تا تو از آن او باشی. بی شک جز به یاری و مدرسانی خداوند متعال، توان سپاس گزاری او را نداری.

جوانی به محضر رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم شرفیاب شد و گفت: من جوان شادابی هستم و جهاد را دوست دارم، ولی مادری دارم که جهاد

آسمان به رحمت گشوده می شود». یکی از آثار نیکی به مادر، بهره مندی از دعای خیر اوست. در روایات بسیاری چنین آمده که دعاها مادر در مورد فرزندش مستجاب می گردد. چه بهره ای از این بالاتر چه پیروزی از این شکوه مندر که انسان از دعای خیر مادر خویش بهره مند شود.

هر انسان از آوان طفولیت الی آخرین ساعت حیات خویش در فکر و اندیشه این گوهر زیبا و گرانبها می باشد زمانیکه انسان پا به عرصه حیات و زندگی میگذارد همین مادر است که طفل خویش را با یک عالم مشکلات زنده گی تربیه و پرورش داده تا باشد مصدر خدمت برای خود و جامعه خویش گردد. شب زنده داری های مادر در آوان طفولیت بخاطر صحت وسلامتی طفلش و باخبری از آن هزاران تکالیف جدی دیگر که هر لحظه حیات طفل را به مخاطره می اندازد هر کس اگر خواهان کسب رضای خداوند متعال(ج) باشد باید به بهترین صورت اطاعت واحترام مادر را داشته باشد. لازم به ذکر هست که مادران عزیز هم باید نهایت تلاش برای تقدیم بهترین انسان که مصدر خدمت به جامعه اسلامی و افغانی شود را بگند. جای دارد که مقوله معروف سید جمال الدین افغانی(رح) را یاد آورشد که فرمودند اولین مکتبی که باید انسان در آن تربیه شود و زیر بنای انسانیت ساخته شود همان دامان مادر است.

حرف آخر

پس بر ما لازم است تا همیشه به این گوهر زیبا و مقدس احترام داشته و عملی را انجام ندهیم که باعث رنجش ایشان گردد. پس ما چرا به پدر و مادر خود احترام نکنیم؟ ما چرا تابع امرمشروع مادر مان نباشیم. پس جوانان و خواننده گان گرامی امیدوار کسانی که تا کنون فرصت خدمت به مادربرایشان میسر است در خدمت مادر خود قرار بگیرد و اگر از فرصت حضور مادر و پدر استفاده نمی کنده بیقین که سخت جفای در حق خود روا میدارند که این طور اشخاص خسرالدین و الاخره میشوند، به امید اینکه خداوند متعال توفیق خدمت به پدر و مادر را برای من و باقی خواننده گان عزیز بدهد و پدر و مادران مان را وسیله نجات از دوزخ و برکت و عزت دردنیا بگردانند.

می نماید» نیز نقل شده است که شخصی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله شرفیاب شد و پرسید: به چه کسی شایسته ترا است نیکی کنم؟ رسول خدا در پاسخ فرمود: «به مادرت». شخص تا سه مرتبه این سوال را تکرار کرد و همین جواب را شنید. سرانجام حضرت در مرتبه چهارم فرمود: «به پدرت نیکی کن».

قرآن مجید در موارد متعدد، انسان هارا به نیکی به پدر و مادر فرا می خواند، ولی در مورد مادر و قدردانی از خدمات فراوان او، بیش تر تاکید کرده، نام او را جدایگانه مطرح می کند و از خدمات مادر در تداوم سلسله انسان ها و تحمل خدمات و مشکلات دوران بارداری و تحمل خدمات پس از آن سخن می گوید.

در آیه پانزدهم سوره مبارک احکاف آیه ۱۵ چنین می خوانیم: «ما به انسان برای رعایت احسان و نیکی به پدر و مادرش توصیه کردیم. مادر او دوره بارداری را با رنج و مشقت به آخر رسانید و درد زایمان را نیز تحمل کرد و خدمات دوره شیرخوارگی کودک را نیز در مدت سی ماه تحمل شد». در تاریخ آمده که اویس قرنی یکی از اصحاب پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله بود. او شتربانی می کرد و از اجرت آن، مخارج مادر خود را می پرداخت. روزی برای زیارت رسول خدا از مادرش اجازه خواست و مادر به او گفت: اجازه می دهم به شرط آن که بیش از نصف روز در مدینه نمانی. اویس حرکت کرد و به منزل رسول خدا صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم در مدینه رسید، ولی آن حضرت به سفر رفته بود. اویس طبق وعده ای که با مادرش کرده بود، پس از توقف اندکی در مدینه، به سوی یمن حرکت کرد و پیامبر را ندید. هنگامی که رسول خدا به خانه خود بازگشتند، پرسیدند: این نور کیست که در این خانه تاییده است؟ گفتند: شتربانی به نام اویس آمد و زود بازگشت. حضرت فرمودند: آری؟ اویس در خانه ما این نور را به هدیه گذاشت و رفت. یکی از شیوه های عملی ابراز محبت، نگاه عطوفت آمیز به مادر است. داستان نگاه بسیار شگفت اس است و هر نگاهی پیامی دارد. نگاه محبت آمیز به مادر، در حقیقت پیام سپاس گزاری و قدردانی از خدمات بی شمار او را به همراه دارد. نگاهی که صفا و صمیمیت را در کانون خانواده افزایش می دهد و از خستگی یک عمر خدمات مادر می کاهد. از این روز است که در روایتی نگاه محبت آمیز فرزند به مادر، عبادت بر Shermande شده است.

نیز در فرمایشی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله چنین می خوانیم: «هنگامی که فرزند با مهر و محبت به چهره مادر خود نگاه می کند، درهای

مسجد و مدرسه لاروند

استاد شاه محمود محمود

کوه به فرمان او عمارت پذیرفت چهارقلعه حصین در اطراف ممالک غور و گرمیسر و غرستان و جبال و هرات بنا فرمود و قصر کجوران گرمیسر و غور و قلعه سورسنج به جبال هرات و قلعه بندار به جبال غرستان و قلعه فیروز میان غرستان و پارس اعمار نمود قصر های غوریان فوق العاده مجلل و دارای صنعت هنرمعماری پیشرفته بوده است . اما در این مختصر از مدرسه و مسجدی نام میریم که بقایای آن تا چند سال قبل وجود داشت . مسجد لاروند : سرزمین غور در زمان غیاث الدین ایوالفتح و برادرش شهاب الدین غوری به اوج نیرومندی خود رسید اولی الذکر توجه خود را به غرب و کنترول قلمرو های خوارزمشاهیان در خراسان نموده در حالیکه شهاب الدین به طرف هند مصروف فعالیت بود که نتیجه بارز آن (سبک معماري هند شمال غربی منجر به اعمار مسجد لاروند گردید) بقایای مسجد و مدرسه هی را که توسط سلطان غیاث الدین بن سام اعمار گردیده، جستجو نمایم . این ادعای کتبیه های این مساجد به اثبات می رساند . شیوه ساختمان و هنرمعماری گنبد های این ساختمان ها و سبک تزئینات آنها کاملاً حکایت گرهنرد ورده غوری های میباشد، نزدیک مرز های جنوبی غور ویروانه های «لاروند» را می یابیم که روشنی بیشتری در مورد ارتباطات معماري قرون وسطی سرزمین غوریان و شمال غرب هند می اندازد، قرار معلومات جدید نام این محل زیارت ملکان می باشد که ناشی از اندیشه معمولی زایرین در عصر غوری ها بوده و در نیمه مسیر کاروانی از لاروند تا پرچمن موقعیت دارد . ساختمان مذکور از سنگ های سیاه و مربع ساخته شده هر ضلع آن به اندازه ۲۵ متر طول داشته و ارتفاع دیوار های آن ۳ متر است قسمت جلو آن با کمان های تزئین یافته و عمق آن ۴۰ سانتی متر بوده و ساختمان شیوه کار بخصوص دارند اگر چه مجموعاً همگون اند که از یکجا شدن دقیق دو بخش بخوبی دیده میشود اما زیر ستونی ها دارای دو نوع مختلف بوده و منظماً ترتیب داده نشده اند . دو زیر ستونی که بطرف چپ قرار دارد شکل ظرف را دارا می باشد ، در حالیکه در سمت راست هشت ضلعی بوده و روی شان با نوعی تزئین مو تیف مثلثی و دراز بصورت خاص مزین نسبتاً بزرگ بوده و دارای کمانی به شکل سم اسپ است که در حصه پائین باریکتر شده و کاملاً مستقیم میباشد قسمت بالای دروازه از پائین به بالا دارای تزئینات ذیل است ۱ - موتیفی به شکل شعشع الماس در داخل یک مستطیل کوچک.....

ادامه دارد...

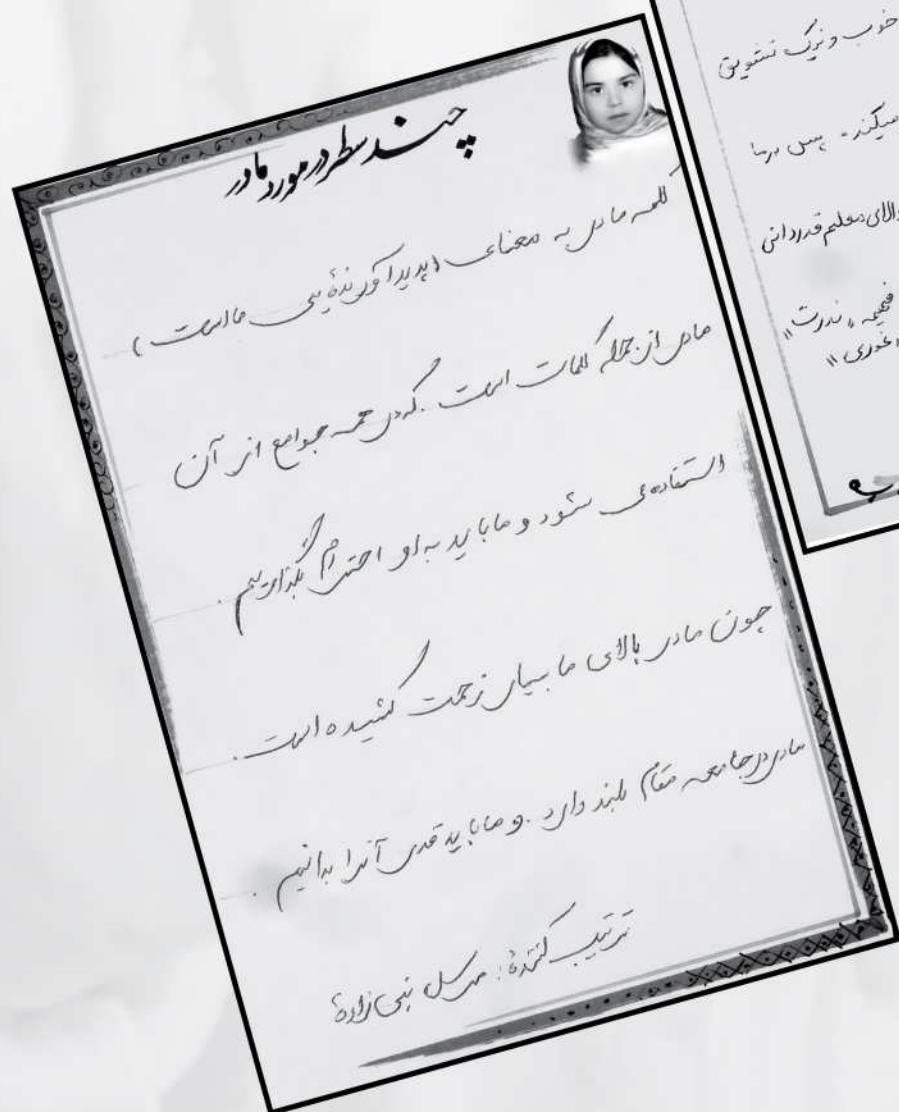
زمانيکه مردم ما از غور و امپراطوری غوريان نام ميبرند، عظمت و بزرگی سلاطين اين خطه باستانی چون علاء الدين غوري ، غیاث الدین غوري ، شهاب الدین غوري ... در ذهن ما تداعی مينمایند . پا فرانگداشته از آمدن اسكندر مقدونی آغاز مينمایم که فرهنگ یونانی را با خويش آورد بعداً یونانو و باختري ها آنرا انكشاف داد . اما بعد از کوشانی ها و دولتهاي یونانو باختري و هندوشاهيان و کابلشاهيان و غزنوي ها که معماران مدنيت هاي گريکو و بوديک (یونانو بوداي) و گريکو و باختري (یونانو و باختري) بودند . امپراطوری غوري ها بود که مردم ، فرهنگ ، ديانات و علوم کشور مادر شرق و غرب به معرفی گرفته شد . و آرت و هنر اسلامی را ترويج نمودند . حس وطن دوستي و يگانگي و دفاع از کشور مورد توجه قرار گرفت . اگر حملات ولشکر کشي های چنگيز و تيمور در کشور ما به خصوص در امپراطوری غوريان صورت نمي گرفت با اضافه از تضاد های درونی دودمان غوري ، يقيناً روند تاريخي کشور ما شکل ديگري ميگرفت . متاسفانه چنيين لشکر کشي ها سبب برپادي وغارた تمدن و فرهنگ غوري گردید . گرچه غوري ها توانستند قرون مت마다 در متصرفات شرقی کشور شان دولت های خورد و بزرگ را تشکيل بدنهند اما هيچگاه نتوانستند عظمت گذشته را احیا نمایند . امپراطوری غوريان با همه مصروفیت های نظامی و سفر بری های متعدد که در حیات سیاسي خويش داشتند با زهم توجه به مسایل فرهنگی، آبادی و عمرانی سرزمین خود را از ياد نبرده بودند و قلعه ها و شهرهای، مساجد و مدارس زیبادی اعمار کردند . آبادی و عمرانات غوريان که در گوشش و کنار قلمرو متصرفه غوريان که از دست برد زمان باقی مانده و از ديربار توجه پژوهندگان و جهان گردان را به سوی خود جلب کرده است . بيشتر آثار معماري و عمرانی اين دوره، که محفوظ مانده است ابنيه های مذهبی و مساجد و مناره ها و قلعه های میباشد گرچه قبل از ظهر اسلام نیز آبادی های عمرانی در گوشش و کنار مملکت دیده میشد ما به ندرت به آن برمی خوریم در حالیکه مدنیت و آرت اسلامی در صنعت معماري غوريان بهوضوح دیده میشود . باز يافته های باستان شناسی در وادي بامیان و غور و هرات نماینگر یک سلسه قلاع و مساجد و مناره ها است . مؤلف طبقات ناصری از قصرها و قلعه های متعددی در فیروزکوه و اطراف آن بحث میکند، که چون ملک الجبال غزین رفت و عمارت شهر فیروز کوه مهمل گذاشت سلطان بها الدین از سنگه به فیروز کوه آمد و شهر را عمارت کرد و آن بنا ها و قصر سلطنت را به اتمام رسانید و قلاع غور بنا فرمود و با شاران غرجستان اتصال کرد و جلوس او به فیروز کوه در شهر سنه اربع و اربعين و خمسانه (۵۴۴ هـ = ۱۱۴۱ م) بود چون حضرت فیروز

نوای کودک

به اساس خواست کودکان نازنین، این نوباوگان و آینده سازان کشور، مدیریت ماهنامه شنسبانیه مصمم شد تا صفحه جدیدی تحت نام «نوای کودک» در ماهنامه علاوه گردد.

این صفحه جدید به کودکان عزیز قوت خواهد داد تا دست نوشته های خود را به قلم خودشان در ماهنامه درج کنند و صدای قلب شان را به سایر نازنینان هدیه نمایند.

مبارک به همه کودکان و نوجوانان، به امید سعادت و پیروزی همه جوانان، نوجوانان و نوباووه گان عزیز!

چگونه کتاب بخوانیم؟

انجیل عبدالکریم نیازی

مطلوب ذیل که ارزش و اهمیت کتاب و کتاب خوانی را بیان میکند تاملی داشته باشیم.

کتاب و تاریخچه آن:

کتاب، رسانه‌ای گروهی است که در آن مطالب قابل انتقال، ثبت شده و بازیابی مطالب آن از نظر زمانی و مکانی محدودیت ندارد. نوع تهیه و نگارش کتاب در طول تاریخ متفاوت بوده و تدریجات کامل یافته است اگر به تاریخچه آن نظری بیاندازیم کتاب سیری طولانی را برای رسیدن به شکل کنونی پشت سرگذاشته است که مراحل تحول و تکامل آن از: سنگ نبشه، لوح فلزی، لوح گلین، لوح چوبی، تومار پایپروس، تومار چرمی، کتاب پوستی و کتاب کاغذی بوده است. رواج کتاب به صورت کنو نی مدیون کاغذسازی چینی هادر قرن دوم میلادی است. لازم به ذکر هست که حدود چهارصد سال بعد از آن نیزار و پایی ها آن را از مسلمانان آموختند. گوتنبرگ در قرن ۱۵ میلادی دستگاه چاپ را اختراع کرد که از آن به بعد نشر و پخش کتب تابه امروز ادامه دارد.

فایده‌های کتابخوانی:

- شناخت بیشتر خالق هستی.
- آشنایی با سرگذشت جهان و انسان.
- گسترش آگاهی، افزایش حساسیت آدمی نسبت به جهل و بی‌عدالتی.
- برانگیخته شدن قدرت تفکر.
- آموختن دستورالعمل‌های سازنده برای زندگی.
- بهتر آگاهی از راه حل‌های مشکلات و معضلات، استفاده از تجربیات دیگران و آگاهی یافتن به رفتارهای اجتماعی شایسته و غیرشایسته و فراگیر شدن ارزش‌های متعالی.

چرا و چگونه کتاب بخوانیم؟ در شماره هشتم شناسنامه مقدمه‌ی کوتاهی در مورد کتاب بمثابه آغازین سخن گنجانیده شده بود، که خوشبختانه در ماه حمل روزی هم بهمین نام (کتاب) درج تاریخ گردیده است، چه زیباست برای علاقمندان کتاب مقاله کنونی را به هدیه بگذاریم و خوب هست که با خاطر نهادینه شدن فرهنگ کتاب و کتاب خوانی مطالبی چند خدمت خواننده گان مجله پویای شناسنامه به رشته تحریر در آوریم.

اگر به تمدن و پیشرفت کشورهای جهان اول نظری بیاندازیم در می‌یابیم که فرهنگ مطالعه و آن هم مطالعه‌ای دائمی و به شیوه بسیار منظم آن توансنته است که نقش بسزائی در آگاهی، پویایی و پیشرفت شان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد.

در کشور عزیز مان افغانستان و بخصوص در زون غرب خوشبختانه فرهنگ کتاب خوانی رشد چشم گیری دارد با وجود اینکه تکنالوژی معاصر، دنیای مجازی اینترنت و بازی های کمپیوتری رقیبی سر سخت در برابر مطالعه جوانان قرار دارد با آن هم میتوان تا حدودی از مطالعه کتاب بخصوص توسط جوانان راضی بود.

اسلام دینی است که انسان را به تفکر به عالم موجود فرا میخواند و منحیث یک دین کامل و ابدی و فرازمان و فرا مکان بزرگترین معجزه پیامبر بزرگوار اسلام (قرآن کریم) را در خدمت بشر قرار میدهد که با مطالعه و عمل به دساتیر این کتاب بزرگ، زندگی دنیا و اخیرت خود را برابر اساس آن طراحی کند و سعادت دارین را در آن با غواصی عالمانه در این بحر بی کرانه و بی نظیر، حقیقت بیان و طبیعت نواز و همه جانبیه پیدا کند. اگر به اولین آیات که بر پیامبر اسلام در غار حرانا زل شد نظری بیاندازیم در می‌یابیم که اولین پیام الهی (اقرآ) خواندن است. و ما افتخار داریم که پیروان دینی هستیم که اولین و زیباترین پیامش خواندن هست. حضرت علی کرم الله وجهه میفرمایند: کتابها باغهای دانشمندان هستند - پس بیاییم که به

آخر هنری نوید عورتی

SHANSABANEYA

سازمان ملی هنری یار

Email: hazinyar.gjcf@gmail.com

Mobail: 0799237579